
УДК 811.161.2'36:81'367.622/.633

Сергій Омельчук

Херсонський державний університет, м. Херсон

ПРИЙМЕНИКИ ЧЕРЕЗ І З У СКЛАДІ СЛОВОФОРМ НА ПОЗНАЧЕННЯ ДЕФІСНОГО ПРАВОПИСУ СЛІВ

У статті досліджено нормативне функціонування в мовознавчому й лінгводидактичному дискурсах прийменниково-іменникових форм на позначення дефісного правопису слів. Визначено тенденції використання прийменників з і через з іменником дефіс в «Українському правописі» різних років видання (1928—2011 рр.), а також у працях вітчизняних мовознавців першої половини ХХ — початку ХХІ ст. З'ясовано граматичні особливості іношомовних відповідників української прийменниково-іменникової форми в німецькій, англійській, польській, білоруській та російській мовах.

Ключові слова: *нелітерний орфографічний знак, термінне словосполучення, прийменниково-іменникова словоформа, семантико-синтаксичні відношення, дефісний правопис слів.*

Сучасні дослідження в царині вітчизняного термінознавства спрямовано передовсім на переосмислення історії формування й розвитку окремих галузевих термінологій, розроблення наукових засад термінотворення, систематизування наявної в мові термінології, відродження національної термінології, створення термінологічних словників тощо. Зокрема, у програмі Термінологічної комісії на 2013—2018 рр., яка функціює при Міжнародному комітетові славістів, наголошено на тому, що, враховуючи поліпарадигмальність сучасних термінологічних досліджень (кінця ХХ — початку ХХІ століть), необхідно консолідувати зусилля термінологів із вивчення: 1) основних парадигмальних, аспектуальних, крос-парадигмальних, крос-аспектуальних та крос-дисциплінарних дослідницьких напрямів розвитку теоретичного термінознавства (загального й галузевого)

© С.А. ОМЕЛЬЧУК, 2017

та його методологічних засад у слов'янських країнах; 2) основних тенденцій у розвитку слов'янської термінографії й формування сфери термінографічного прогнозування; 3) основних напрямів термінологічної діяльності, зокрема провідних слов'янських термінологів, і термінологічних організацій; 4) основних напрямів навчання термінології, розвитку професійної лінгводидактики й підготовки спеціалістів-термінологів у різних слов'янських країнах [9].

Проте особливої уваги, на наше переконання, потребує розв'язання не менш важливого питання — відповідності термінів літературним нормам української мови, унормування й кодифікації сучасної термінології (запровадження внормованої термінології, що відповідає структурі сучасної української літературної мови й нормам чинного правопису). Отже, перед термінологами постає одне з основних завдань — виявити й усунути вади мовознавчої термінології, зокрема тієї, якою активно послуговуються в царині шкільної і вишівської лінгводидактики.

Дискусійним питанням в українській мовознавчій і лінгводидактичній науці вважаємо функціонування прийменника *через* у складі термінних словосполучень *написання через дефіс, потрібно писати через дефіс, через дефіс пишемо* тощо. Хоч в інтернетовому виданні вільної енциклопедії «Вікіпедія» в статті, присвяченій орфографічному словникові, ужито словоформу з **дефісом**: «Загальні орфографічні словники можуть бути присвячені окремим правописним питанням: *а* чи у в родовому відмінку, написання з **дефісом**, окремо чи разом тощо» [8].

В українській орфографії апостроф і дефіс є нелітерними знаками, вони не входять до абетки й не впливають на розміщення слів у словникові, а відбивають певні правописні закономірності: апостроф — орфографічний надрядковий знак у формі коми, яким передають на письмі роздільну вимову приголосних, а дефіс — орфографічний знак у формі короткої горизонтальної риски, якого вживають для з'єднання деяких типів складних слів, позначення переносу частини слова в інший рядок, а також, скорочуючи слова. Водночас енциклопедія «Українська мова» дефіс кваліфікує як розділовий знак [14: 140] незважаючи на те, що в чинному «Українському правописі» в розділі «Найголовніші правила пунктуації» з-поміж десяти розділових знаків (крапка, знак питання, знак оклику, кома, крапка з комою, двокрапка, тире, крапки, дужки, лапки) дефіс як знак пунктуації відсутній. До того ж «Дефіс у словах» належить до орфограми, а дефісний правопис слів зумовлений одним із принципів української орфографії, а не пунктуації.

Отже, апостроф і дефіс належать до нелітерних орфографічних знаків, проте в довідкових, навчальних, навчально-методичних працях тощо спостерігаємо непослідовне використання прийменників з і *через* у складі термінних словосполучень зі словами *апостроф* і *дефіс*, наприклад: з *апострофом*, але *через дефіс*. Порівняймо: «З'ясуйте, чому по-різному (з *апострофом* чи без нього) пишуться слова в поданих парах» [4: 42] — «Слова, розділені вертикальною лінією, запишіть разом, *через дефіс*,

окремо» [Там само: 117]. Ці приклади засвідчують порушення принципу системності як однієї з основних ознак терміна: у термінних словосполученнях на позначення тотожних мовних понять, як бачимо, ужито різні прийменники. Проте «Український правопис» фіксує прийменниково-іменникову словоформу **через апостроф**, наприклад: «Скорочена частка *d* та ірландська частка *o* пишуться з власними іменами **через апостроф**: *Д'Аламбер, Д'Артаньян, Д'Обінє; О'Генрі, О'Кейсі, О'Коннейль*» [17: 136].

Мета статті — дослідити функціонування в мовознавчому й лінгводидактичному дискурсах прийменниково-іменникових словоформ на позначення дефісного правопису слів. Зокрема, у пропонуваній розвідці визначимо основні тенденції використання прийменників з *і через* з іменником *дефіс* в «Українському правописі» різних років видання (1928–2011 рр.), у працях вітчизняних мовознавців першої половини ХХ — початку ХХІ ст., а також з'ясуємо граматичні особливості іншомовних відповідників українських прийменниково-іменникових словоформ, зафіксованих у сучасних правописах і граматиках німецької, англійської, польської, білоруської та російської мов.

М. Наконечний, аналізуючи «Найголовніші правила українського правопису» 1921 року, у своїй праці «Про новий правопис український» послуговується словоформою з **розділкою** (сучасне з *дефісом*): «Складені прийменники писатимемо так: *поза, поміж, понад, посеред, задля, заради...* (– разом), але: *із-за, з-поміж, з-під, з-посеред...* (– з **розділкою**)» [5: 9].

В «Українському правописі» 1928 року також ужито прийменниково-іменникову словоформу з **розділкою** [15]. У параграфі «Розділка» цього видання правопису читаємо: «**З розділкою** пишуться...» [Там само: 85]; «На випадок сумніву щодо напису складного слова (вкупі чи з **розділкою**) добре оглядатися на наголос: коли складне слово вимовляється з одним наголосом, то це вказує на тісний зв'язок частин, і писати таке слово слід укупі. Коли ж у складному слові два наголоси, то й писати його краще з **розділкою**, напр. *першорядний, красномовний, жовтогарячий, золотoverхий*, але *сільсько-господарський, архітектурно-будівельний, історично-філологічний*» [Там само: 85].

Проте вже в «Українському правописі» 1945 року використано словоформу **через дефіс**, пор.: *написання через дефіс, треба писати через дефіс, правопис через дефіс*. Водночас у примітках до основних правил зазначено: «Про написання з **дефісом** *обер-, унтер-* та ін. див. § 21 п. 18» [17: 30]; «Перед іменниками власними іменами *пів* пишеться з **дефісом**» [Там само: 33].

На вживання прийменниково-іменникової словоформи з **дефісом** (*розділкою, злучкою*), замість словоформи *через дефіс*, натрапляємо в «Нормах української літературної мови» (1941) О. Синявського: «Виразної межі поміж такими складними словами, що пишуться разом, і такими, що пишуться з **розділкою**, немає, і подекуди правопис таких слів несталий. **З розділкою** пишуться ще слова *ось-який, от-який, будь-який*, такі, як *по-нашому, по-своєму, по-німецькому* тощо» [10: 127]. У «Головних правилах

українського правопису» (1946) Ю. Шереха читаємо: «Писання слів уку-пі, нарізно й з *розділкою*»; «Складні прикметники пишуться разом або з *розділкою*» [19: 26]; «Складені прийменники з прийменником з пишуться з *розділкою*» [Там само: 27] тощо.

Закономірно пропагує таку прийменниково-іменникову словоформу й І. Огієнко в мовознавчій праці «Наша літературна мова»: «З *розділкою* пишемо: *батько-мати, будь-що-будь, вряди-годи...*» [7: 341]; «Із *злучкою* пишемо тільки складені слова маловживані, що їх частини ще не злилися до купи в нашій розумінні і що ми їх вимовляємо ще з двома наголосами: *Німецько-український словник, Англо-французька спілка...*» [Там само: 342]).

Усі видання чинного «Українського правопису», починаючи з 1993 р., фіксують прийменниково-іменникову словоформу **через дефіс**. Наприклад: «**Через дефіс** пишуться поєднання синонімічних слів: *гидко-бридко, зроду-віку, тишком-нишком...*» [18: 37]; «**Через дефіс** пишуться складні особові імена: *Василь-Костянтин, Жан-Жак, Зиновій-Богдан...*» [Там само: 137] і под. До того ж на словоформу **через дефіс** натрапляємо в усіх наукових і навчально-методичних виданнях (підручниках, посібниках, робочих зошитах, методичних рекомендаціях і коментарях тощо) другої половини ХХ — початку ХХІ ст., у яких викладено правила правопису складних слів.

Згідно зі «Словником української мови» в 11 томах сполучення з прийменником *через* виражають: 1) просторові відношення (на означення простору, місця, напрямку руху); 2) об'єктні відношення (на означення особи, засобу та ін., за допомогою яких що-небудь здійснюється; певного етапу, який має хто-небудь пройти на шляху до мети); 3) причинові відношення (на означення причини чого-небудь, якоїсь дії; завдяки; на означення властивості, якості, стану, що є причиною чогось; на означення особи, з вини якої сталося що-небудь, відбувається щось); 4) часові відношення (на означення певного терміну, проміжку часу, після якого щось здійснюється [12: 304].

«Великий тлумачний словник сучасної української мови» за редакцією В. Жайворонка подає шестеро значень, на які вказує прийменник *через* зі знахідним відмінком: 1) поперек чого-небудь, з одного кінця до іншого (*кладка через потік*); 2) крізь що-небудь (*дивитися через окуляри*); 3) понад чим-небудь (*повісити через плече*); 4) за допомогою, посередництвом кого-, чого-небудь (*повідомити через газету*); 5) уживають на означення причини чого-небудь (*вимушена посадка через туман*); 6) уживають на означення певного проміжку часу (*приймати ліки через годину*) [1: 1282].

«Словник українських прийменників. Сучасна українська мова» фіксує четверо семантичних відношень, які передає прийменник *через* зі знахідним відмінком: 1) локативне (*стежка через село*); 2) об'єктне (*сказав через перекладача*); 3) причинове (*загинув через власну необережність*); 4) темпоральне (*через тиждень*) [11: 381].

У термінному словосполученні *написання через дефіс* (так само й у словосполученні *написання через апостроф*) прийменник *через* не вказує на жодне із зазначених семантичних відношень. Саме тому нормативною граматичною моделлю на позначення дефісного правопису слів, на нашу думку, є «дієслово (дієслівна форма або девербатив) + іменник у формі орудного відмінка в поєднанні з прийменником з». Наприклад: *написати слово з дефісом; слово, написане з дефісом; написавши слово з дефісом; слово написано з дефісом; правила правопису слів із дефісом* тощо.

З'ясуємо семантико-синтаксичні відношення за способом підрядного зв'язку між компонентами в термінних словосполученнях на позначення дефісного правопису слів (табл. 1).

З одного боку, в усіх зазначених у таблиці словосполученнях атрибутивні й адвербіальні семантико-синтаксичні відношення сформовані на основі підрядного зв'язку керування. До того ж синтаксичним варіантом до словосполучення *написання з дефісом* є словосполучення *дефісне написання*. Вони виражають те саме правописне поняття, мають тотожні компоненти, належать до іменникового словосполучення, їм властиві атрибутивні відношення, але їхні компоненти поєднані різними способами підрядного зв'язку: у першому словосполученні — прийменникове керування, у другому — повне узгодження. З другого боку, залежно від головного компонента термінного словосполучення прийменник з з орудним відмінком іменника *дефіс* вказує на: а) атрибутивне значення в поєднанні з девербативом *написання (написання з дефісом)*; б) обставинне значення способу дії в поєднанні з дієсловом і дієслівними формами — інфінітивом, дієслівною формою на *-но*, дієприкметником, дієприслівником (*писати з дефісом, написано з дефісом, написаний із дефісом, написавши з дефісом*).

Таблиця 1. Семантико-синтаксичні відношення в термінних словосполученнях на позначення дефісного правопису слів

Тип словосполучення за належністю опорного слова до частиномовного розряду	Приклад	Семантико-синтаксичні відношення
Іменникове	написання (<i>яке?</i>) з дефісом	Атрибутивні відношення (опорний девербатив називає предметну дію, а залежне слово — ознаку)
Інфінітивне Дієслівне Дієприкметникове Дієприслівникове	писати (<i>як?</i>) з дефісом написати (<i>як?</i>) з дефісом написано (<i>як?</i>) з дефісом написаний (<i>як?</i>) із дефісом написавши (<i>як?</i>) з дефісом	Адвербіальні відношення (відношення обставини способу дії до дії, на яку вказує опорне дієслово (або дієслівна форма))

Укладачі українського правопису різних років видання й мовознавці у своїх працях, крім прийменниково-іменникових слівформ, також досить активно послуговуються синонімійними безприйменниковими конструкціями на позначення наявності або відсутності дефіса в словах (табл. 2).

Як бачимо, у конструкціях на позначення наявності дефіса в словах компонент зі значенням способу дії, виражений прийменниково-іменниковою слівформою, переважно є лівобічним поширювачем: «[Prep* + N_{inst}] ← V» (з розділкою пишуть, через дефіс пишуться), рідше — правобічним: «V → [Prep + N_{gen}]» (приєднується за допомогою дефіса). Водночас у конструкціях на позначення відсутності дефіса ці слівформи є лише правобічними поширювачами: «V → [Prep + N_{gen}]» (пишуться без дефіса, пишемо без розділки).

Прийменниково-іменниковим слівформам на позначення наявності або відсутності дефіса властиві синоніміїні безприйменникові слівформи, поєднані з дієсловами:

Таблиця 2. Синоніміїні конструкції на позначення наявності або відсутності дефіса в словах

Назва видання	Конструкції на позначення	
	наявності дефіса	відсутності дефіса
Український правопис (1928) [15]	з розділкою пишуться	—
Український правопис (1933) [16]	через риску пишуться; рискою відділяються	риска не ставиться
Норми української літературної мови (О. Синявський, 1941) [10]	через розділку сполучаються частини складного слова; зв'язуються розділкою; з розділкою пишуться; з розділкою пишуть	—
Український правопис (1945) [17]	пишуться через дефіс; дефіс зберігається	дефіса не ставлять; дефіс не ставиться; пишуться без дефіса; не сполучаються дефісом
Наша українська мова (І. Огієнко, 1958) [7]	з'єднується злучкою; з'єднуємо злучкою; можна ставити злучку; з розділкою пишемо; із злучкою пишемо	пишемо без розділки
Український правопис (2010) [18]	через дефіс пишуться; приєднується за допомогою дефіса; ставиться дефіс; приєднується дефісом	дефіс не ставиться

* N — іменник; N_{gen} — іменник у формі родового відмінка; N_{acc} — іменник у формі знахідного відмінка; N_{inst} — іменник у формі орудного відмінка; Prep — прийменник; V — дієслово.

наприклад: «Komposita werden oft *mit Bindestrich* geschrieben, wenn ein Teil hervorgehoben werden soll: *Steuerreform-Vorgespräch*» [22: 826]. У настановах щодо сучасного правопису німецькою мовою «Brieft gut und richtig schreiben! Ratgeber für richtiges und modernes Schreiben» окремих параграф має назву «Die Schreibung *mit Bindestrich*» [21: 395] (укр. написання з дефісом). Відповідно до перекладного словника німецький прийменник *mit* передається українською мовою або прийменником *з*, що потребує орудного відмінка іменника (*mit der Zeit* з *часом*), або орудним відмінком без прийменника (*mit der Feder* *пером*) [6: 298].

У практичній граматиці англійської мови «Practical English Grammar» ужито прийменниково-іменникову словоформу **with a hyphen** (укр. з дефісом), наприклад: «Compound words are formed by linking two or more words to make one unit. We can write the compound **with a hyphen: launching-pad, lay-by, tooth-brush**» [25: 313]. Українським відповідним англійського прийменника *with* є службове слово *з* [13].

Прийменниково-іменникова словоформа з прийменником *з* зафіксована і в сучасному правописі польської мови. Наприклад, в орфографічних правилах, поданих у правописному словникові польської мови «Wielki słownik ortograficzny PWN z zasadami pisowni i interpunkcji», читаємо: «Pisownia **z łącznikiem** (укр. з дефісом) dwuczłonowych rzeczowników typu *laska-parasol, lawa-stół, pralka-suszarka, kupno-sprzedaz, cud-dziewczyna*» [26: 83]. Ця граматична форма також наявна в правописному порадникові польської мови «Język polski. Poradnik Profesora Andrzeja Markowskiego»: «Zasady pisowni łącznej, rozdzielnej i pisowni **z łącznikiem**, czyli kiedy mamy do czynienia z jednym wyrazem ortograficznym, a kiedy z połączeniem wyrazów» [23: 18].

Зовсім інша ситуація в сучасних східнослов'янських мовах — білоруській і російській.

Чинний білоруський правопис фіксує словоформу **праз** (укр. *через*) **злучок**: «Агульняы правілы напісання разам, **праз злучок** і асобна» [20: 27]; «Пішуцца **праз злучок** утварэнні, якія з'яўляюцца паўторам слова для ўзмацнення яго значэння: *сіні-сіні, ледзь-ледзь, гарача-гарача, хто-хто, ён-ён, хадзілі-хадзілі*, а таксама *цін-цін-цін, го-го, трэсь-трэсь* [Там само: 28].

У сучасній російській орфографії натрапляємо переважно на прийменниково-іменникову словоформу **через дефіс**. Наприклад: «**Через дефіс** пишуться сложные существительные, образованные без соединительной гласной из двух самостоятельно употребляющихся существительных, в целом обозначающих единое понятие» [3: 120]; «Пишутся **через дефіс** составные русские и иноязычные фамилии: *Новиков-Прибой, Книппер-Чехова, Римский-Корсаков...*» [Там само: 122] та ін. Хоч у російських правилах уживання дефіса у складних словах як синтаксичні варіанти подано формулювання «присоединяются дефисом...», «посредством дефиса присоединяются...», «дефис ставится...», «дефисное написание...». Наприклад: «Одни одиночные приложения **присоединяются дефисом**, другие нет» [Там само: 121], «**Посредством дефиса** присоединяются частицы

-то, -либо, -нибудь, кое-, -ка...» [Там само: 149], «Если существительное, обозначающее качественное понятие, стоит на втором месте, то *дефіс ставиться*» [Там само: 122], «Наличие суффикса в первой части сложных прилагательных определяет *дефісное написание* (автомобильно-дорожный, угольно-графитовый)» [2: 163].

У деяких мовах узагалі немає прийменникових відмінкових форм для позначення дефісного правопису слів. Зокрема, у чеському правописі [24] вжито термінні словосполучення *spojovník se píše* (укр. *дефіс пишеться*), *se píše spojovníku* (укр. *пишеться дефіс*), а на прийменникову словоформу натрапляємо лише в примітках до основних правил, де позначено випадки невживання дефіса, наприклад: *připojována bez spojovací čárky* (пов'язаний без дефіса).

Отже, на підставі порівняльно-історичного аналізу прийменниково-іменникових словоформ на позначення дефісного правопису слів в «Українському правописі» різних років видання (1928, 1933, 1945, 2010 рр.), у наукових працях вітчизняних мовознавців першої половини ХХ — початку ХХІ ст., а також зіставлення з іншомовними відповідниками, зафіксованими в сучасних правописах і граматиках німецької, англійської, польської, білоруської та російської мов, можна висувати: 1) відповідно до семантичних відношень, на які вказують прийменники з і *через*, поєднані з іменником *дефіс*, нормативною є прийменниково-іменникова словоформа з **дефісом**, що була активною у виданнях «Українського правопису» першої половини ХХ ст. та в роботах М. Наконечного, І. Огієнка, О. Синявського, Ю. Шевельова та ін.; 2) Українській національній комісії з питань правопису потрібно об'єктивно оцінити відповідність сучасним літературним нормам української мови граматичних форм *через дефіс* і *через апостроф* та вивчити питання про повернення до термінного корпусу українського правопису словоформ **із дефісом** та **апострофом**; 3) у мовознавчому й лінгводидактичному дискурсах (монографіях, підручниках, навчальних посібниках, методичних рекомендаціях та ін.) потрібно використовувати нормативні як прийменниково-іменникові термінні словосполучення (з *дефісом пишемо слова...*; з *дефісом потрібно писати слова...*; *правопис слів із дефісом*), так і безприйменникові (*дефіс уживаємо в словах...*; *дефіс ставимо...*; *дефіс потрібно писати в словах...*; *дефісний правопис властивий словам...*).

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови [Текст] / Кер. вид. проекту П.М. Мовчан, В.В. Німчук, В.Й. Клічак ; Ін-т української мови НАН України, Ін-т мовознавства НАН України, Всеукраїнське тов-во «Просвіта» імені Т. Шевченка. — К. : Дніпро, 2009. — 1332 с.
2. *Иванова В.Ф.* Современная русская орфография [Текст] : учеб. пособие для филол. спец. вузов / В.Ф. Иванова. — М. : Высш. школа, 1991. — 192 с.
3. *Кайдалова А.И.* Современная русская орфография [Текст] : учеб. пособие для вузов / А.И. Кайдалова, И.К. Калинина. — 2-е изд., испр. — М. : Высш. школа, 1973. — 288 с.
4. *Козачук Г.О.* Практичний курс української мови [Текст] : навч. посіб. / Г.О. Козачук, Н.Г. Шкурятяна. — К. : Вища школа, 1994. — 368 с.

5. *Наконечний М.* Про новий правопис український [Текст] / М. Наконечний. — Х. : Кооперативне вид-во «Рух», 1928. — 24 с.
6. Новітній німецько-український, українсько-німецький словник [Текст] / упоряд. Е.Л. Вальда, С.М. Крисенко. — Х. : Промінь, 2009. — 992 с.
7. *Огієнко І.* (Митрополит Лларіон). Наша літературна мова [Текст] / Іван Огієнко ; упоряд., авт. передмови та коментарів М.С. Тимошик. — К. : Наша культура і наука, 2011. — 356 с.
8. Орфографічний словник [Електронний ресурс] / Вільна енциклопедія «Вікіпедія». — Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Орфографічний_словник.
9. Програма Термінологічної комісії при Міжнародному комітеті славистів на 2013 — 2018 рр. [Електронний ресурс] / В.Л. Івашенко. — К., 02.09.2013. — Режим доступу : http://term-in.net/upload/files/Programs_Slav_Term_2013-2018_ua.pdf.
10. *Синявський О.* Норми української літературної мови [Текст] / Олекса Синявський. — Львів : Укр. вид-во, 1941. — 364 с.
11. Словник українських прийменників. Сучасна українська мова [Текст] / А.П. Загнітко, І.Г. Данилюк, Г.В. Ситар, І.А. Щукіна. — Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2007. — 416 с.
12. Словник української мови: в 11 т. [Електронний ресурс] / АН УРСР ; Ін-т мовознавства ; за ред. І.К. Білодіда. — Т. 11. — К. : Наук. думка, 1980. — Режим доступу : sum.in.ua. — [Дата запиту 12.10.2015].
13. Сучасний англо-український, українсько-англійський словник з граматикуою [Текст] / Упоряд. Ю.М. Набока. — К. : ПП Набока, 2008. — 544 с.
14. Українська мова : енциклопедія [Текст] / [В.М. Русанівський, О.О. Тараненко, М.П. Зяблюк та ін.]. — 3-тє вид., зі змінами і доп. — К. : Укр. енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2007. — 856 с.
15. Український правопис [Текст] / Народний комісаріят освіти УРСР : Державна комісія для впорядкування українського правопису. — Х. : Державне вид-во України, 1928. — 106 с.
16. Український правопис [Текст] / Народний комісаріят освіти УСРР. — Х. : Рад. шк., 1933. — 96 с.
17. Український правопис [Текст] / Народний комісаріят освіти УРСР. — К. : Укр. державне вид-во, 1945. — 180 с.
18. Український правопис [Текст] / Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. — К. : Наук. думка, 2010. — 288 с.
19. *Шерех Ю.* Головні правила українського правопису [Текст] / Юрій Шерех. — Neu-Ulm : Proметей, 1946. — 60 с.
20. Закон Республіки Беларусь № 420-3 «Аб Правілах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі», зацвержений Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь 23 ліпеня 2008 г. — Режим доступу : http://academy.edu.by/files/zak_420-3.pdf.
21. Briefe gut und richtig schreiben! Ratgeber für richtiges und modernes Schreiben / Redaktionelle Bearbeitung M. Herweg, A. Konopka, S. Schmitt-Ackermann. — 4., überarbeitete und erweiterte Auflage Bearbeitet von der Dudenredaktion. — Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich : Dudenverlag, 2006. — 956 S.
22. *Engel U.* Deutsche Grammatik / Ulrich Engel. — 2., verbesserte Auflage. — Heidelberg : Groos : Tokyo : Sansyusya Publ., 1988. — 888 S.
23. *Markowski A.* Język polski. Poradnik Profesora Andrzeja Markowskiego / Andrzej Markowski. — Warszawa : Wilga, 2003. — 496 s.
24. Pravidla českého pravopisu. — Режим доступу : <http://www.pravidla.cz/vice/spojovaci-car-ka-spojovnik>.
25. *Thomson A.J.* A Practical English Grammar / A.J. Thomson, A.V. Martinet. — Fourth edition. — New York : Oxford University Press, 1986. — 384 p.
26. Wielki słownik ortograficzny PWN z zasadami pisowni i interpunkcji / redaktor naukowy Edward Polanski. — Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2006. — 980 p.

Статтю отримано 15.11.2016

Sergij Omelchuk

Kherson State University, Kherson

PREPOSITIONS *THROUGH* AND *WITH* AS PART OF PREPOSITION-NOUN CONSTRUCTIONS FOR INDICATION OF WRITING WORDS WITH A HYPHEN

This article proposes the study of the normative functioning of preposition-noun constructions for indication of writing words with a hyphen in linguistic and linguodidactic discourses. The tendency of usage of prepositions **with** and **through** with a noun **hyphen** were defined in “Ukrainian orthography” in editions of different years (1928–2011), as well as in works of native scientists and linguists of the first half of the XX — XXI centuries. Grammatical peculiarities of foreign equivalents of terminal unity of Ukrainian prepositions and nouns were determined in German, English, Polish, Belarusian, Russian languages.

Depending on the main component of terminological word-combination of the preposition **with** in the instrumental case of the noun **hyphen** shows the attributive meaning in combination with the deverbative **writing** ‘writing with a hyphen’; the adverbial modified meaning of manner in combination with a verb and verbal forms — infinitive, verbal form ending on –no, participle, gerund ‘writing with a hyphen’, ‘was written with a hyphen’, ‘that is written with a hyphen’, ‘written with a hyphen’.

Non-prepositional constructions are widely used in the modern teaching works of orthography and oral scientific speech, explaining the presence of a hyphen in the word: ‘we use hyphen in words ...’; ‘... put a hyphen’; ‘we have to write hyphen in words ...’; ‘hyphen writing is common for words ...’ and so on.

The factual material, which was analyzed in the article, illustrates antonymic relationships between the structures to indicate presence or absence of a hyphen in words, such as ‘write with space’ — ‘write without space’. Exactly the reposition **with**(+ N_{inst}), but not a preposition **through** (+ N_{acc}), enters in antonymic relationships with preposition without (+ N_{gen}). Thus, to the vector antonyms, denoting the mutual opposition in writing, belong terminological word-combinations ‘write with a **hyphen**’ ↓↑ ‘writing without **hyphen**’.

According to the semantic relations, on which prepositions **with** and **through** point out in combination with the noun **hyphen**, we consider preposition-noun word-form with **a hyphen** a normative one, which gets a wide extension in publications of “Ukrainian orthography” of the first half of the twentieth century and in works by M. Nakonechny, I. Ogienko, O. Sinyavsky, Yu. Shelev.

Keywords: *non-literal orthographical, terminological word-combinations, preposition-noun word-form, semantic and syntactic relations, writing with a hyphen. Magnibh ectem veniat, venim aliquipit ut vercilissi eu facipsusto conulpute feuguer autat, quis nibh exerit pratissit adiat esse exeros nons er-aesto consequi tat iusto core min volor incipit, quis dolupta tetuerc iliscin ent la feui eu faccumms andrero ea cor adio core facillamet, quat. Sed delenisit at digna alissi bla auguercin utpat ulla feui fe*